

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан
факультету соціології і права
_____ Я.Ю. Цимбаленко

« ____ » _____ 2020 р.

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20 ____ р.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Спеціальність 081«Право»

Освітня програма ОПП «Право»

Форма навчання денна, заочна

Ухвалено методичною комісією

факультету соціології і права

Протокол від _____ 2020 р. № ____

Голова методичної комісії

_____ К. Л. Попов
(підпис)

« ____ » _____ 2020 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доцент кафедри публічного права, к.ю.н.
Єгорова Валентина Сергіївна

_____

старший викладач кафедри публічного права, к.ю.н.
Владикін Олександр Насирбегович

_____
(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри публічного права
Протокол від «__» _____ 2020 р. № ____

Завідувач кафедри

_____ Д.О. Маріц

(підпис)

«__» _____ 2020 р.

© В. Єгорова, КПШ імені Ігоря Сікорського», 2020 рік

© О. Владикін, КПШ імені Ігоря Сікорського», 2020 рік

З М І С Т

1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Розподіл навчального часу	4
3.	Мета та завдання навчальної дисципліни	4
4.	Зміст навчального матеріалу	5
4.1.	Денна форма навчання	5
4.2.	Заочна форма навчання	18
4.3.	Завдання на самостійну роботу студентів	20
5.	Індивідуальні завдання	24
6.	Контрольні заходи	25
7.	Методичні рекомендації	25
8.	Рекомендована література	26
Додаток 1.	Рейтингова система оцінювання	31
Додаток 2.	Тематика рефератів	33
Додаток 3	Питання до екзамену	35

1. Опис навчальної дисципліни

Назва: «Основи інформаційної безпеки»

Цикл: професійної підготовки

Статус: обов'язкова

Семестр: 1, 2

Кількість кредитів (годин): 4 (120), 4 (120)

Індивідуальне завдання:

Вид семестрового контролю: залік./екзамен

Форма семестрового контролю: усний / тестування/ комбінований

Передумови для вивчення дисципліни: Теорія держави та права.

Мова викладання: українська.

Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки

Розподіл навчального часу

Форма навчання	Аудиторні заняття						Самостійна робота студентів
	Лекції		Семінарські заняття		Лабораторні		
	заняття	години	заняття	години	заняття	години	години
Денна	36	72	36	72	0	0	96
Заочна	9	18	2	4	0	0	222

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни “Конституційне право” є формування у студентів здатностей:

- Отримують навички розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- Оволодіють навичками реалізації своїх прав і обов'язків як члена суспільства, усвідомлять цінність громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Набудуть знань з предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Зможуть аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Будуть здатними до критичного та системного аналізу правових явищ і зможуть застосовувати набуті знання у професійній діяльності.
- Оволодіють навичками до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог

професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

- Зможуть самостійно аналізувати документи, розуміти їх правовий характер і значення.
- Здобудуть навички працювати в команді при вирішенні юридичних питань та складних ситуацій.
- Здобудуть навички пошуку, оброблення та аналізу юридичної інформації з різних джерел.
- Здобудуть навички з дослідницької та пошукової діяльності, оброблення та аналізу інформації щодо діяльності державного апарату, особливостей правової системи, використовувати теоретико-методологічний апарат права в дослідженні державно-правових явищ.

Основні завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни «Конституційне право» мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- предмет конституційного права України;
- історичний досвід конституційного будівництва, основи теорії Конституції;
- основи конституційного устрою України;
- конституційний статус людини і громадянина;
- форми прямого і представницького народовладдя;
- конституційну систему, повноваження, порядок формування та діяльності органів влади за їх поділом на законодавчу, виконавчу і судову;
- конституційно-правові основи територіального устрою України;
- конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні.

уміння:

- застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів;
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;
- володіти конституційно-правовими поняттями поняттями і категоріями;
- використовувати знання з Конституційного права України в юридичній практиці;
- відслідковувати зв'язки норм Конституційного права з нормами інших галузей права;

- Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

досвід:

- системного тлумачення норм Конституції України;
- застосування положень Конституції України;
- визначати особливості конституційно-правових інститутів України;
- знати принципи правового аналізу українського конституційного законодавства;
  - користуватись понятійним апаратом дисципліни;
  - самостійно працювати з джерелами конституційного права України;
  - застосування на практиці історико-правовим та порівняльно-правовим методами вивчення українського законодавства.

3. Денна Форма навчання
Зміст навчального матеріалу
Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Лекція 1. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Поняття і предмет галузі конституційного права. Місце і роль конституційного права в системі національного права України. Конституційно-правові норми та їх специфіка. Підстави класифікації конституційно-правових норм. Поняття і специфіка конституційно-правових відносин.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 2; 15; 17; 29; 31; 45.</p> <p>Завдання на СРС: - Поняття галузі конституційного права.</p>
2	<p>Лекція 2. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Суб'єкти конституційно-правових відносин. Поняття і система джерел конституційного права України. Відповідальність в конституційному праві. Предмет і система науки конституційного права. Джерела науки конституційного права.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 2; 15; 17; 29; 31; 45.</p> <p>Завдання на СРС: Методи конституційного права</p>
3	<p>Лекція 3. Історія конституційного права України.</p> <p>Поняття і предмет Конституції. Види Конституцій. Основні положення теорії Конституції. Риси та юридичні властивості Конституції. Охорона Конституції. Історія конституційного розвитку України. Історія Конституції 1996 року. Конституційний процес в</p>

	<p>незалежній Україні. Концепція нової Конституції України. Офіційні проекти нової Конституції України 1992 та 1993 рр. Прийняття чинної Конституції України 28 червня 1996 р. Юридична характеристика чинної Конституції України. Структура і функції Конституції України 1996 року.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 25, 34.</p> <p>Завдання на СРС: - Перша Конституція незалежної Української держави - Конституція УНР від 29 квітня 1918 року.</p>
4	<p>Лекція 4. Система конституційного права України. Поняття системи конституційного права України. Поняття інституту конституційного права України. Основні інститути конституційного права України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 15; 25.</p> <p>Завдання на СРС: - Інститути конституційного права. - Система конституційного права.</p>
5	<p>Лекція 5. Норми конституційного права України Поняття норм конституційного права України. Ознаки норм конституційного права України. Класифікація норм конституційного права України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 12; 16; 28; 38.</p> <p>Завдання на СРС: Особливості структури конституційно-правових норм. Конституційно-правові норми, їх особливості та види.</p>
6	<p>Лекція 6. Джерела конституційного права України. Поняття джерел конституційного права України. Ознаки джерел конституційного права як галузі права. Основні джерела конституційного права України. Джерела конституційного права: нормативно-правові акти, нормативні договори, конституційно-правові звичаї. Нормативно-правові акти як основне джерело конституційного права. Види нормативно-правових актів як джерел конституційного права: Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 12.</p> <p>Завдання на СРС: Класифікація джерел конституційного права України.</p>
7	<p>Лекція 7. Конституція України - Основний закон суспільства і держави. Поняття і сутність Конституції України. Юридична і фактична конституція. Предмет регулювання конституції. Види конституцій.</p>

	<p>Юридичні властивості конституції. Найвища юридична сила конституції.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5. 2. Допоміжна: 28; 32; 49.</p> <p>Завдання на СРС: Конституція України як суспільна цінність.</p>
8	<p>Лекція 8. Конституційно-правові відносини.</p> <p>Поняття конституційно-правових відносин. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин.</p> <p>Підстави виникнення, зміни та припинення. Колізії.</p> <p>Конституційно правова відповідальність. Поняття, особливості, види.</p> <p>Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 56; 65.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Що таке конституційно-правові відносини? - Співвідношення понять колізіями та прогалинами <p>Класифікація юридичних фактів.</p>
9	<p>Лекція 9. Основи конституційного ладу України.</p> <p>Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом. Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України. Політичні, економічні і соціальні засади конституційного ладу України. Конституційні основи суспільного ладу України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 23; 44.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України; - Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
10	<p>Лекція 10. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина.</p> <p>Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 2. Допоміжна: 18; 29; 60; 61.</p> <p>Завдання на СРС: Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини.</p>
11	<p>Лекція 11. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Особисті права і свободи.</p>

	<p>Економічні і культурні права і свободи Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 2. Допоміжна: 18; 29; 60; 61. Завдання на СРС: Еволюція особистих прав людини і громадянина.</p>
12	<p>Лекція 12. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Політичні права і свободи, Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 2. Допоміжна: 18; 29; 60; 61. Завдання на СРС: особливості здійснення прав та обов'язків людини та громадянина</p>
13	<p>Лекція 13. Громадянство України. Правовий статус особи: поняття, види. Конституційний статус особи. Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Визнання, набуття та припинення громадянства України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 33; 34; 35; 36; 61. Завдання на СРС: - документи, що посвідчують громадянство України;</p>
14	<p>Лекція 14. Правовий статус окремих категорій осіб в Україні. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців. Законодавче регулювання питань громадянства України. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України. Виконання рішень, прийнятих у питаннях громадянства України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 33; 34; 35; 36; 61. Завдання на СРС: - Особливості правового статусу окремих категорій іноземців; - Депортація та екстрадиція іноземців.</p>
15	<p>Лекція 15.Форми безпосередньої демократії в Україні. Поняття форм безпосередньої демократії в Україні. Вибори в Україні. Референдуми в Україні. Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів. Виборче право і виборча система. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2.Додаткова:21; 22; 40. Завдання на СРС: - Зміни законодавства про вибори.</p>
16	<p>Лекція 16.Форми безпосередньої демократії в Україні.</p>

	<p>Особливість виборчої системи України. Конституційні принципи виборчого права України.</p> <p>Виборчий процес в Україні. Поняття виборчого процесу і стадії, законодавче регулювання стадій виборчого процесу.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 21; 22; 40.</p> <p>Завдання на СРС: - Особливості організації виборів</p>
17	<p>Лекція 17. Форми безпосередньої демократії в Україні.</p> <p>Поняття і соціальна функція референдуму. Призначення та проведення референдумів. Відповідальність за порушення виборчих прав громадян. Організація і проведення всеукраїнського референдуму. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Принцип вільних виборів та можливість його обмеження.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 21; 22; 40; 57.</p> <p>Завдання на СРС: - Поняття референдуму в Україні.</p>
18	<p>Лекція 18. Верховна Рада України.</p> <p>Правовий статус Верховної Ради України. Структура і склад Верховної Ради України. Порядок роботи Верховної Ради України. Регламент Верховної Ради України. Припинення повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення - повноважень Верховної Ради. Законодавчий процес: поняття, стадії. Компетенція Верховної Ради. Акти Верховної Ради. Сесія Верховної Ради. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5. 2. Додаткова: 26; 62; 64.</p> <p>Завдання на СРС: - Статус народного депутата України; - Депутатські групи і фракції у Верховній Раді; - Конституційно-правова основи взаємовідносин Верховної Ради з Президентом України та кабінетом Міністрів України.</p>
19	<p>Лекція 19. Верховна Рада України.</p> <p>Комітети і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради. Склад, порядок формування комісій Верховної Ради, функції та повноваження. Посадові особи Верховної Ради.</p> <p>Правовий статус народних депутатів. Права та обов'язки народного депутата України. Відповідальність народного депутата України. Депутатські групи і фракції у Верховній Раді. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: функції та повноваження.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Додаткова: 34.</p> <p>Завдання на СРС - Створення та ліквідація комітетів ВРУ.</p>

20	<p>Лекція 20. Верховна Рада України. Поняття та стадії законодавчого процесу. Особливості проходження конституційних законів. Прийняття законопроекту. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Додаткова: 34. Завдання на СРС: - Процедури розгляду ВРУ окремих питань.</p>
21	<p>Лекція 21. Президент України. Основні риси інституту президента. Історія виникнення і становлення інституту президента в Україні. Порядок виборів президента України. Функції і повноваження Президента України. Порядок обрання Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66. Завдання на СРС: - Конституційно-правові основи взаємовідносин Президента України з Верховною Радою.</p>
22	<p>Лекція 22. Президент України. Місце і роль Президента України в механізмі державної влади. Компетенція Президента України. Конституція України про підстави і порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66. Завдання на СРС: - Історичні способи припинення повноваження Президента України.</p>
23	<p>Лекція 23. Президент України. Апарат Президента України, його політико-правова роль. Адміністрація Президента України, консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66. Завдання на СРС: - Рада національної безпеки і оборони України – координаційний орган при Президентові України.</p>
24	<p>Лекція 24. Органи виконавчої влади. Поняття органів виконавчої влади в Україні. Конституційний статус Кабінету Міністрів України. Прем'єр Міністр України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 3; 58. Завдання на СРС: -взаємовідносини Кабінету Міністрів з Верховною Радою України.</p>

25	<p>Лекція 25. Органи виконавчої влади. Склад і порядок формування Кабінету Міністрів України. Компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України. Припинення повноважень Кабінету Міністрів України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2 . Допоміжна: 3; 58. Завдання на СРС: -взаємовідносини Кабінету Міністрів з регіональними органами виконавчої влади.</p>
26	<p>Лекція 26. Органи виконавчої влади. Система органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади: система, порядок формування, повноваження. Урядовий апарат. Завдання та функції Секретаріату Кабінету Міністрів України. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2 . Допоміжна: 3; 58. Завдання на СРС: взаємовідносини органів виконавчої влади з регіональними органами виконавчої влади.</p>
27	<p>Лекція 27. Судустрій України. Конституційний суд України. Поняття Конституційного Суду України. Порядок формування Конституційного Суду України. Функції і повноваження Конституційного Суду України. Конституційні принципи правосуддя. Система судових органів України. Спеціалізація судів. Підвідомчість і підсудність. - Статус Вищою Ради Правосуддя. - Звільнення суддів Конституційного Суду України.</p>
28	<p>Лекція 28. Судустрій України. Система судустрою. Спеціалізація судів. Місцеві суди. Апеляційні суди. Вищі спеціалізовані суди. Склад Верховного Суду. Касаційні суди. Велика палата Верховного Суду. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 43; 44; 66. Завдання на СРС: - Порядок утворення і ліквідації суду. - Присяжний.</p>
29	<p>Лекція 29. Конституційна юрисдикція. Конституційна юрисдикція Конституційного Суду. Склад, порядок формування та повноваження Конституційного Суду України. Процедура розгляду справ Конституційним Судом. Конституційна скарга – новий інструмент для захисту прав і свобод людини. Конституційні принципи судочинства. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 43; 44; 63.</p>

	<p>Завдання на СРС: Місце Конституційного Суду України в механізмі державної влади;</p>
30	<p>Лекція 30. Прокуратура та адвокатура. Поняття прокуратури України. Конституційні основи організації і діяльності прокуратури. Функції та повноваження прокуратури України. Акти органів прокуратури України. Принципи і гарантії адвокатської діяльності. Види адвокатської діяльності. Права адвоката при здійсненні адвокатської діяльності. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури. Організаційні форми адвокатської діяльності. Представництво адвоката у кримінальному та цивільному процесах. Література: 1. Базова: 1; 2; 5. 2. Допоміжна: 44; 48. Завдання на СРС: - Конституційно-правовий статус органів прокуратури в Україні - Адвокат у конституційному процесі.</p>
31	<p>Лекція 31. Конституційно-правова відповідальність. Поняття конституційно-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність за порушення конституційного законодавства. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 57; 65. Завдання на СРС: Види конституційно-правової відповідальності.</p>
32	<p>Лекція 32. Конституційно-правова відповідальність. Кримінально-правова відповідальність за порушення конституційного законодавства. Санкція як міра конституційно-правової відповідальності Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 57; 65. Завдання на СРС: Відповідальність у конституційному праві.</p>
33	<p>Лекція 33. Адміністративно-територіальний устрій України. Адміністративно-територіальний устрій України. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Територіальна автономія. Система адміністративно-територіального устрою України. Адміністративно-територіальні одиниці в Україні. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Проблематика адміністративно-територіального поділу України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 67. Завдання на СРС: - Які існують рівні територіального устрою; - Відмінність адміністративно-територіальної одиниці в унітарній державі від суб'єкта федерації у федеративній державі.</p>
34	<p>Лекція 34. Адміністративно-територіальний устрій України. Система адміністративно-територіальних одиниць України. Порядок</p>

	<p>вирішення питань, пов'язаних із територіальним устроєм України. Адміністративно-територіальна реформа в Україні. Територіальна автономія. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України. Проблематика автономій.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 67.</p> <p>Завдання на СРС: Конституційний статус столиці України – міста-героя Києва.</p>
35	<p>Лекція 35. Місцеве самоврядування в Україні.</p> <p>Поняття місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Поняття та ознаки місцевого самоврядування. Історія становлення місцевого самоврядування в Україні. Територіальна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування. Сфера компетенції місцевого самоврядування. Акти місцевого самоврядування. Поняття та елементи системи місцевого самоврядування.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 16; 17; 46; 48; 65.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Місце самоврядування в системі народовладдя; - Децентралізація влади в Україні.
36	<p>Лекція 36. Місцеве самоврядування в Україні.</p> <p>Форми безпосереднього здійснення муніципальної влади територіальною громадою. Органи і посадові особи місцевого самоврядування. Місце рад як представницьких органів муніципальної влади в системі місцевого самоврядування. Особливості статусу районних та обласних рад як органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Управління і відділи місцевих рад. Роль керівництва місцевих рад в організації їхньої діяльності. Реформа місцевого самоврядування в Україні.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 16; 17; 46; 48; 63.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Найбільш поширені моделі місцевого самоврядування; - Державна підтримка місцевого самоврядування.

Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять: сформувати у студентів розуміння визначення особливостей конституційно-правових інститутів України; знати принципи правового аналізу українського конституційного законодавства; навчити користуватись понятійним апаратом дисципліни; сприяти формуванню вмінь та навичок самостійно працювати з джерелами

конституційного права України.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Семінарське заняття 1. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Поняття і предмет галузі конституційного права. Місце і роль конституційного права в системі національного права України. Конституційно-правові норми та їх специфіка. Підстави класифікації конституційно-правових норм. Поняття і специфіка конституційно-правових відносин.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 3. Допоміжна: 2; 15; 17; 29; 31; 45.</p> <p>Завдання на СРС: - Поняття галузі конституційного права.</p>
2	<p>Семінарське заняття 2. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Суб'єкти конституційно-правових відносин. Поняття і система джерел конституційного права України. Відповідальність в конституційному праві. Предмет і система науки конституційного права. Джерела науки конституційного права.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 3. Допоміжна: 2; 15; 17; 29; 31; 45.</p> <p>Завдання на СРС: Методи конституційного права</p>
3	<p>Семінарське заняття 3. Історія конституційного права України.</p> <p>Поняття і предмет Конституції. Види Конституцій. Основні положення теорії Конституції. Риси та юридичні властивості Конституції. Охорона Конституції. Історія конституційного розвитку України. Історія Конституції 1996 року. Конституційний процес в незалежній Україні. Концепція нової Конституції України. Офіційні проекти нової Конституції України 1992 та 1993 рр. Прийняття чинної Конституції України 28 червня 1996 р. Юридична характеристика чинної Конституції України. Структура і функції Конституції України 1996 року.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 3. Допоміжна: 25, 34.</p> <p>Завдання на СРС: - Перша Конституція незалежної Української держави - Конституція УНР від 29 квітня 1918 року.</p>
4	<p>Семінарське заняття 4. Система конституційного права України.</p> <p>Поняття системи конституційного права України. Поняття інституту конституційного права України. Основні інститути конституційного права України.</p>

	<p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 15; 25.</p> <p>Завдання на СРС: - Інститути конституційного права. - Система конституційного права.</p>
5	<p>Семінарське заняття 5. Норми конституційного права України Поняття норм конституційного права України. Ознаки норм конституційного права України. Класифікація норм конституційного права України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 12; 16; 28; 38.</p> <p>Завдання на СРС: Особливості структури конституційно-правових норм. Конституційно-правові норми, їх особливості та види.</p>
6	<p>Семінарське заняття 6. Джерела конституційного права України. Поняття джерел конституційного права України. Ознаки джерел конституційного права як галузі права. Основні джерела конституційного права України. Джерела конституційного права: нормативно-правові акти, нормативні договори, конституційно-правові звичаї. Нормативно-правові акти як основне джерело конституційного права. Види нормативно-правових актів як джерел конституційного права: Конституція України, закони України, підзаконні нормативно-правові акти.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 3. Допоміжна: 12.</p> <p>Завдання на СРС: Класифікація джерел конституційного права України.</p>
7	<p>Семінарське заняття 7. Конституція України - Основний закон суспільства і держави. Поняття і сутність Конституції України. Юридична і фактична конституція. Предмет регулювання конституції. Види конституцій. Юридичні властивості конституції. Найвища юридична сила конституції.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5. 2. Допоміжна: 28; 32; 49.</p> <p>Завдання на СРС: Конституція України як суспільна цінність.</p>
8	<p>Семінарське заняття 8. Конституційно-правові відносини. Поняття конституційно-правових відносин. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни та припинення. Колізії. Конституційно правова відповідальність. Поняття, особливості, види. Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 3. Допоміжна: 56; 65.</p>

	<p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Що таке конституційно-правові відносини? - Співвідношення понять колізіями та прогалинами <p>Класифікація юридичних фактів.</p>
9	<p>Семінарське заняття 9. Основи конституційного ладу України.</p> <p>Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом. Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України. Політичні, економічні і соціальні засади конституційного ладу України. Конституційні основи суспільного ладу України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 23; 44.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України; - Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
10	<p>Семінарське заняття 10. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 3. Допоміжна: 18; 29; 60; 61.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини.</p>
11	<p>Семінарське заняття 11. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Особисті права і свободи. Економічні і культурні права і свободи</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 3. Допоміжна: 18; 29; 60; 61.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>Еволюція особистих прав людини і громадянина.</p>
12	<p>Семінарське заняття 12. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Політичні права і свободи, Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 3. Допоміжна: 18; 29; 60; 61.</p> <p>Завдання на СРС: особливості здійснення прав та обов'язків людини та громадянина</p>

13	<p>Семінарське заняття 13. Громадянство України. Правовий статус особи: поняття, види. Конституційний статус особи. Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Визнання, набуття та припинення громадянства України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 33; 34; 35; 36; 61. Завдання на СРС: - документи, що посвідчують громадянство України.</p>
14	<p>Семінарське заняття 14. Правовий статус окремих категорій осіб в Україні. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців. Законодавче регулювання питань громадянства України. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України. Виконання рішень, прийнятих у питаннях громадянства України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 33; 34; 35; 36; 61. Завдання на СРС: - Особливості правового статусу окремих категорій іноземців; - Депортація та екстрадиція іноземців.</p>
15	<p>Семінарське заняття 15.Форми безпосередньої демократії в Україні. Поняття форм безпосередньої демократії в Україні. Вибори в Україні. Референдуми в Україні. Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів. Виборче право і виборча система. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2.Додаткова:21; 22; 40. Завдання на СРС: - Зміни законодавства про вибори.</p>
16	<p>Семінарське заняття 16.Форми безпосередньої демократії в Україні. Особливість виборчої системи України. Конституційні принципи виборчого права України. Виборчий процес в Україні. Поняття виборчого процесу і стадії, законодавче регулювання стадій виборчого процесу. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2.Додаткова:21; 22; 40. Завдання на СРС: - Особливості організації виборів</p>
17	<p>Семінарське заняття 17.Форми безпосередньої демократії в Україні. Поняття і соціальна функція референдуму. Призначення та проведення референдумів. Відповідальність за порушення виборчих прав громадян. Організація і проведення всеукраїнського референдуму.</p>

	<p>Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Принцип вільних виборів та можливість його обмеження.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 21; 22; 40; 57.</p> <p>Завдання на СРС: - Поняття референдуму в Україні.</p>
18	<p>Семінарське заняття 18. Верховна Рада України.</p> <p>Правовий статус Верховної Ради України. Структура і склад Верховної Ради України. Порядок роботи Верховної Ради України. Регламент Верховної Ради України. Припинення повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення - повноважень Верховної Ради. Законодавчий процес: поняття, стадії. Компетенція Верховної Ради. Акти Верховної Ради. Сесія Верховної Ради. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5. 2. Додаткова: 26; 62; 64.</p> <p>Завдання на СРС: - Статус народного депутата України; - Депутатські групи і фракції у Верховній Раді; - Конституційно-правова основи взаємовідносин Верховної Ради з Президентом України та кабінетом Міністрів України.</p>
19	<p>Семінарське заняття 19. Верховна Рада України.</p> <p>Комітети і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради. Склад, порядок формування комісій Верховної Ради, функції та повноваження. Посадові особи Верховної Ради.</p> <p>Правовий статус народних депутатів. Права та обов'язки народного депутата України. Відповідальність народного депутата України. Депутатські групи і фракції у Верховній Раді. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: функції та повноваження.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Додаткова: 34.</p> <p>Завдання на СРС - Створення та ліквідація комітетів ВРУ.</p>
20	<p>Семінарське заняття 20. Верховна Рада України.</p> <p>Поняття та стадії законодавчого процесу. Особливості проходження конституційних законів. Прийняття законопроекту. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Додаткова: 34.</p> <p>Завдання на СРС: - Процедури розгляду ВРУ окремих питань.</p>
21	<p>Семінарське заняття 21. Президент України.</p> <p>Основні риси інституту президента. Історія виникнення і становлення інституту президента в Україні. Порядок виборів президента України. Функції і повноваження Президента України. Порядок обрання</p>

	<p>Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конституційно-правові основи взаємовідносин Президента України з Верховною Радою.
22	<p>Семінарське заняття 22. Президент України.</p> <p>Місце і роль Президента України в механізмі державної влади. Компетенція Президента України. Конституція України про підстави і порядок дострокового припинення повноважень Президента України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Історичні способи припинення повноваження Президента України.
23	<p>Семінарське заняття 23. Президент України.</p> <p>Апарат Президента України, його політико-правова роль. Адміністрація Президента України, консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рада національної безпеки і оборони України – координаційний орган при Президентові України.
24	<p>Семінарське заняття 24. Органи виконавчої влади.</p> <p>Поняття органів виконавчої влади в Україні. Конституційний статус Кабінету Міністрів України. Прем'єр Міністр України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 3; 58.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>-взаємовідносини Кабінету Міністрів з Верховною Радою України.</p>
25	<p>Семінарське заняття 25. Органи виконавчої влади.</p> <p>Склад і поряд формування Кабінету Міністрів України. Компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України. Припинення повноважень Кабінету Міністрів України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 3; 58.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>-взаємовідносини Кабінету Міністрів з регіональними органами виконавчої влади.</p>
26	<p>Семінарське заняття 26. Органи виконавчої влади.</p> <p>Система органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої</p>

	<p>влади. Місцеві органи виконавчої влади: система, порядок формування, повноваження. Урядовий апарат. Завдання та функції Секретаріату Кабінету Міністрів України.</p> <p>Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11.</p> <p>2 . Допоміжна: 3; 58.</p> <p>Завдання на СРС: взаємовідносини органів виконавчої влади з регіональними органами виконавчої влади.</p>
27	<p>Семінарське заняття 27. Судуострій України.</p> <p>Конституційний суд України. Поняття Конституційного Суду України. Порядок формування Конституційного Суду України. Функції і повноваження Конституційного Суду України. Конституційні принципи правосуддя. Система судових органів України. Спеціалізація судів. Підвідомчість і підсудність.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Статус Вищою Ради Правосуддя. - Звільнення суддів Конституційного Суду України.
28	<p>Семінарське заняття 28. Судуострій України.</p> <p>Система судуострою. Спеціалізація судів. Місцеві суди. Апеляційні суду. Вищі спеціалізовані суди. Склад Верховного Суду. Касаційні суди. Велика палата Верховного Суду.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6.</p> <p>2. Допоміжна: 43; 44; 66.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Порядок утворення і ліквідації суду. - Присяжний.
29	<p>Семінарське заняття 29. Конституційна юрисдикція.</p> <p>Конституційна юрисдикція Конституційного Суду. Склад, порядок формування та повноваження Конституційного Суду України. Процедура розгляду справ Конституційним Судом. Конституційна скарга – новий інструмент для захисту прав і свобод людини. Конституційні принципи судочинства.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6.</p> <p>2. Допоміжна: 43; 44; 63.</p> <p>Завдання на СРС: Місце Конституційного Суду України в механізмі державної влади;</p>
30	<p>Семінарське заняття 30. Прокуратура та адвокатура.</p> <p>Поняття прокуратури України. Конституційні основи організації і діяльності прокуратури. Функції та повноваження прокуратури України. Акти органів прокуратури України. Принципи і гарантії адвокатської діяльності. Види адвокатської діяльності. Права адвоката при здійсненні адвокатської діяльності. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури. Організаційні форми адвокатської діяльності. Представництво адвоката у кримінальному та цивільному процесах.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 5.</p> <p>2. Допоміжна: 44; 48.</p>

	<p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конституційно-правовий статус органів прокуратури в Україні - Адвокат у конституційному процесі.
31	<p>Семінарське заняття 31. Конституційно-правова відповідальність. Поняття конституційно-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність за порушення конституційного законодавства. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 57; 65.</p> <p>Завдання на СРС: Види конституційно-правової відповідальності.</p>
32	<p>Семінарське заняття 32. Конституційно-правова відповідальність. Кримінально-правова відповідальність за порушення конституційного законодавства. Санкція як міра конституційно-правової відповідальності Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 57; 65.</p> <p>Завдання на СРС: Відповідальність у конституційному праві.</p>
33	<p>Семінарське заняття 33. Адміністративно-територіальний устрій України. Адміністративно-територіальний устрій України. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Територіальна автономія. Система адміністративно-територіального устрою України. Адміністративно-територіальні одиниці в Україні. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Проблематика адміністративно-територіального поділу України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 67.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Які існують рівні територіального устрою; - Відмінність адміністративно-територіальної одиниці в унітарній державі від суб'єкта федерації у федеративній державі.
34	<p>Семінарське заняття 34. Адміністративно-територіальний устрій України. Система адміністративно-територіальних одиниць України. Порядок вирішення питань, пов'язаних із територіальним устроєм України. Адміністративно-територіальна реформа в Україні. Територіальна автономія. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України. Проблематика автономій. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 67.</p> <p>Завдання на СРС: Конституційний статус столиці України – міста-героя Києва.</p>
35	<p>Семінарське заняття 35. Місцеве самоврядування в Україні. Поняття місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Органи місцевого</p>

	<p>самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Поняття та ознаки місцевого самоврядування. Історія становлення місцевого самоврядування в Україні. Територіальна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування. Сфера компетенції місцевого самоврядування. Акти місцевого самоврядування. Поняття та елементи системи місцевого самоврядування.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 16; 17; 46; 48; 65.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Місце самоврядування в системі народовладдя; - Децентралізація влади в Україні.
36	<p>Семінарське заняття 36. Місцеве самоврядування в Україні.</p> <p>Форми безпосереднього здійснення муніципальної влади територіальною громадою. Органи і посадові особи місцевого самоврядування. Місце рад як представницьких органів муніципальної влади в системі місцевого самоврядування. Особливості статусу районних та обласних рад як органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Управління і відділи місцевих рад. Роль керівництва місцевих рад в організації їхньої діяльності. Реформа місцевого самоврядування в Україні.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 11. 2. Допоміжна: 16; 17; 46; 48; 63.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Найбільш поширені моделі місцевого самоврядування; - Державна підтримка місцевого самоврядування.

4. Заочна форма навчання Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Лекція 1. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Поняття і предмет галузі конституційного права. Місце і роль конституційного права в системі національного права України. Конституційно-правові норми та їх специфіка. Підстави класифікації конституційно-правових норм. Поняття і специфіка конституційно-правових відносин. Суб'єкти конституційно-правових відносин. Поняття і система джерел конституційного права України. Відповідальність в конституційному праві. Предмет і система науки конституційного права. Джерела науки конституційного права.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 4. Допоміжна: 2; 15; 17; 29; 31; 45.</p> <p>Завдання на СРС:</p>

	- Система галузі конституційного права.
2	<p>Лекція 2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.</p> <p>Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Економічні і культурні права і свободи. Особисті права і свободи. Політичні права і свободи, Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 6. 4. Допоміжна: 18; 29; 60; 61.</p> <p>Завдання на СРС: Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина</p>
3	<p>Лекція 3. Громадянство України.</p> <p>Правовий статус особи: поняття, види. Конституційний статус особи. Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Визнання, набуття та припинення громадянства України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців. Законодавче регулювання питань громадянства України. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України. Виконання рішень, прийнятих у питаннях громадянства України.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 6. 2. Допоміжна: 33; 34; 35; 36; 61.</p> <p>Завдання на СРС: - Громадянство; - Особливості правового статусу окремих категорій іноземців; - Депортація та екстрадиція іноземців.</p>
4	<p>Лекція 4. Форми безпосередньої демократії в Україні.</p> <p>Поняття форм безпосередньої демократії в Україні. Вибори в Україні. Референдуми в Україні. Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів. Виборче право і виборча система.</p> <p>Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Додаткова: 21; 22; 40.</p> <p>Завдання на СРС: - Зміни законодавства про вибори.</p>
5	<p>Лекція 18. Верховна Рада України.</p> <p>Правовий статус Верховної Ради України. Структура і склад Верховної Ради України. Порядок роботи Верховної Ради України. Регламент Верховної Ради України. Припинення повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення - повноважень Верховної Ради. Законодавчий процес: поняття, стадії. Компетенція Верховної Ради. Акти Верховної Ради. Сесія Верховної Ради. Розгляд питань на</p>

	<p>пленарних засіданнях Верховної Ради. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5. 2. Додаткова: 26; 62; 64. Завдання на СРС: - Статус народного депутата України; - Депутатські групи і фракції у Верховній Раді; - Конституційно-правова основи взаємовідносин Верховної Ради з Президентом України та кабінетом Міністрів України.</p>
6	<p>Лекція 6. Президент України. Основні риси інституту президента. Історія виникнення і становлення інституту президента в Україні. Порядок виборів президента України. Функції і повноваження Президента України. Порядок обрання Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 11. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66. Завдання на СРС: - Конституційно-правові основи взаємовідносин Президента України з Верховною Радою.</p>
7	<p>Лекція 7. Конституційна юрисдикція. Конституційна юрисдикція Конституційного Суду. Склад, порядок формування та повноваження Конституційного Суду України. Процедура розгляду справ Конституційним Судом. Конституційна скарга – новий інструмент для захисту прав і свобод людини. Конституційні принципи судочинства. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 43; 44; 63. Завдання на СРС: Місце Конституційного Суду України в механізмі державної влади;</p>
8	<p>Лекція 8. Органи виконавчої влади. Поняття органів виконавчої влади в Україні. Кабінет Міністрів України. Прем'єр Міністр України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в Україні. Місцеві органи виконавчої влади. Склад і порядок формування Кабінету Міністрів України. Компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України. Припинення повноважень Кабінету Міністрів України. Система органів виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади: система, порядок формування, повноваження. Урядовий апарат. Завдання та функції Секретаріату Кабінету Міністрів України. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 3; 58. Завдання на СРС: -взаємовідносини Кабінету Міністрів з регіональними органами виконавчої влади.</p>

9	<p>Лекція 9. Адміністративно-територіальний устрій України. Адміністративно-територіальний устрій України. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Територіальна автономія. Система адміністративно-територіального устрою України. Адміністративно-територіальні одиниці в Україні. Поняття і конституційні засади територіального устрою України. Проблематика адміністративно-територіального поділу України. Система адміністративно-територіальних одиниць України. Порядок вирішення питань, пов'язаних із територіальним устроєм України. Адміністративно-територіальна реформа в Україні. Децентралізація влади в Україні. Територіальна автономія. Автономна Республіка Крим. Проблематика автономій. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 6. 2. Допоміжна: 67. Завдання на СРС: - Які існують рівні територіального устрою; - Відмінність адміністративно-територіальної одиниці в унітарній державі від суб'єкта федерації у федеративній державі.</p>
---	---

Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Семінарське заняття 1. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Література: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 11. 2. Допоміжна: 18; 29; 60; 61. Завдання на СРС: Порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини.</p>
2	<p>Семінарське заняття 2. Форми безпосередньої демократії в Україні. Поняття форм безпосередньої демократії в Україні. 1. Вибори в Україні. 2. Референдуми в Україні. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 21; 22; 40; 57. Завдання на СРС: Види виборів. Виборче право і виборча система.</p>

1.2. Завдання на самостійну роботу студентів

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання
1	<p>Тема. Конституційне право України як галузь, наука та навчальна дисципліна.</p> <p>Поняття і предмет галузі конституційного права. Місце і роль конституційного права в системі національного права України. Конституційно-правові норми та їх специфіка. Підстави класифікації конституційно-правових норм. Поняття і специфіка конституційно-правових відносин. Суб'єкти конституційно-правових відносин. Предмет і система науки конституційного права.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 54.</p>
2	<p>Тема. Історія конституційного права України.</p> <p>Поняття і предмет Конституції. Види Конституцій. Основні положення теорії Конституції. Риси та юридичні властивості Конституції. Охорона Конституції. Історія конституційного розвитку України. Основні етапи новітньої конституційної реформи в Україні. Загальна характеристика Конституції України 1996 року.</p> <p>Література до теми : 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2.Допоміжна: 17;19, 42.</p>
3	<p>Тема. Система конституційного права України.</p> <p>Поняття системи конституційного права України. Поняття інституту конституційного права України. Основні інститути конституційного права України.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2 .Допоміжна: 34.</p>
4	<p>Тема. Норми конституційного права України.</p> <p>Поняття норм конституційного права України. Ознаки норм конституційного права України. Класифікація норм конституційного права України.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 12; 23; 38; 48.</p>
5	<p>Тема. Джерела конституційного права України.</p> <p>Поняття джерел конституційного права України. Класифікація джерел конституційного права України. Основні джерела конституційного права України.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 23.</p>
6	<p>Тема. Конституція України - Основний закон суспільства і держави.</p> <p>Поняття Конституції України. Історія Конституції 1996 року. Структура і функції Конституції України 1996 року.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 6. 2. Допоміжна: 51; 59.</p>

7	<p>Тема. Конституційно-правові відносини. Поняття конституційно-правових відносин. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Юридичні факти. Поняття, природа та риси конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Економічні і культурні права і свободи. Особисті права і свободи. Політичні права і свободи, Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 56; 62.</p>
8	<p>Тема. Основи конституційного ладу України. Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом. Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України, Народний суверенітет і його співвідношення з національним і державним суверенітетом. Конституційне закріплення принципу народного суверенітету та форми здійснення народовладдя. Форма правління та форма державного устрою України згідно з Конституцією 1996 року. Україна — суверенна і незалежна держава. Україна — демократична, правова, соціальна держава. Конституція 1996 року про основні функції і обов'язки Української держави. Політичні, економічні і соціальні засади конституційного ладу України. Конституційні основи суспільного ладу України. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 23; 54.</p>
9	<p>Тема. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. Основи правового статусу людини і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут. Основні принципи правового статусу людини і громадянина та їх конституційне закріплення. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 18; 29; 33; 34; 35; 36; 60.</p>
10	<p>Тема. Громадянство України. Правовий статус особи: поняття, види. Конституційний статус особи. Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Визнання, набуття та припинення громадянства України. Правове становище іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус біженців. Законодавче регулювання питань громадянства України. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України. Виконання рішень, прийнятих у питаннях громадянства України. Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства.</p>

	<p>Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 18; 29; 33; 34; 35; 36; 60.</p>
11	<p>Тема. Форми безпосередньої демократії в Україні.</p> <p>Поняття форм безпосередньої демократії в Україні.</p> <p>Вибори в Україні.</p> <p>Референдуми в Україні.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 21; 22; 40; 57.</p>
12	<p>Тема. Верховна Рада України.</p> <p>Поняття Верховної Ради України.</p> <p>Склад і структура Верховної Ради України.</p> <p>Функції і повноваження Верховної Ради України.</p> <p>Основні форми роботи Верховної Ради України.</p> <p>Законодавчий процес в Україні.</p> <p>Народні депутати України.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 6; 8. 2. Допоміжна: 46; 52; 64.</p>
13	<p>Тема. Президент України.</p> <p>Основні риси інституту президента.</p> <p>Історія виникнення і становлення інституту президента в Україні.</p> <p>Порядок виборів президента України.</p> <p>Функції і повноваження Президента України.</p> <p>Дострокове припинення повноважень Президента України.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 6. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66.</p>
14	<p>Тема. Органи виконавчої влади.</p> <p>Поняття органів виконавчої влади в Україні.</p> <p>Кабінет Міністрів України.</p> <p>Прем'єр Міністр України.</p> <p>Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в Україні.</p> <p>Місцеві органи виконавчої влади.</p> <p>Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 13; 14; 26; 38; 63; 66.</p>
15	<p>Тема. Судоустрій України.</p> <p>Конституційний суд України.</p> <p>Порядок формування Конституційного Суду України.</p> <p>Функції і повноваження Конституційного Суду.</p> <p>Система судоустрою.</p> <p>Верховний Суд – найвищий суд у системі судоустрою.</p> <p>Велика палата.</p> <p>Спеціалізація судів.</p> <p>Місцеві суди. Апеляційні суди.</p> <p>Вищі спеціалізовані суди.</p>

	Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 43; 44.
16	Тема. Прокуратура та адвокатура. Конституційні основи організації і діяльності прокуратури. Функції та повноваження прокуратури України. Акти органів прокуратури України. Принципи і гарантії адвокатської діяльності. Види адвокатської діяльності. Права адвоката при здійсненні адвокатської діяльності. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 4; 6; 5. 2. Допоміжна: 15; 23; 61.
17	Тема. Конституційно-правова відповідальність. Поняття конституційно-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність за порушення конституційного законодавства. Кримінально-правова відповідальність за порушення конституційного законодавства. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 57; 65.
18	Тема. Адміністративно-територіальний устрій України. Поняття територіального устрою України. Адміністративно-територіальний устрій України. Види адміністративно-територіальних одиниць. Проблематика адміністративно-територіального поділу України. Територіальна автономія. Система адміністративно-територіального устрою України. Децентралізація влади в Україні. Автономна Республіка Крим. Проблематика автономій. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 1; 2; 3; 4; 5; 11.
19	Тема. Місцеве самоврядування в Україні. Поняття місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Функції місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Література до теми: 1. Базова: 1; 2; 3; 4; 5; 6. 2. Допоміжна: 16; 17; 46; 48; 65.

Індивідуальні завдання

Навчальним планом для студентів заочної форми навчання – домашня контрольна робота, яка виконується у вигляді есе. Метою підготовки рефератів є набуття поглиблених знань з конкретних питань з конституційного права. Виконання такого завдання потребує творчого підходу з боку студента.

Оптимальний обсяг есе – до 10 сторінок в редакторі Times New Roman, 14

кегель, 1,5 інтервал, оптимальна кількість використаних джерел – 6-10 одиниць.

Оцінене незадовільно есе підлягає доопрацюванню.

Результати виконання есе враховуються при рейтинговій оцінці успішності студентів.

Перед виконанням есе студент повинен прослухати запланований курс лекцій та ознайомитися з положеннями рекомендованих нормативно-правових актів і наукової літератури.

При виконанні есе необхідно дотримуватись відповідних правил його оформлення:

- виділяти абзаци та робити посилання на джерела, що були використані при написанні роботи;

- сторінки у роботі повинні бути пронумерованими і мати поле для зауважень викладача;

- у кінці роботи повинен бути вказаний список джерел, які використовувалися при її написанні;

- на першій сторінці роботи (титульна сторінка) повинні бути вказані: назва теми, прізвище особи, яка виконала роботу, та перевіряючого, а на останній - дата її виконання і особистий підпис того, хто виконав роботу.

- дотримуватись правил академічної доброчесності.

Запропонована тематика есе є Додатком 2 посібника.

2. Контрольні заходи

Контрольними заходами діагностики успішності навчання у студентів є:

1. Модульна контрольна робота;
2. Залікова співбесіда;
3. Екзаменаційні білети.

Їх метою є перевірка засвоєння студентами вивченого матеріалу.

Примірний перелік питань на екзамен є Додатком 3 посібника.

7. Методичні рекомендації

При вивченні курсу «Конституційне право України» корисно постійно наводити приклади, пов'язані із професійними питаннями та повсякденним життям з різних сегментів конституційної сфери. Положення теорії конституційного права повинні максимально ілюструватись відповідними положеннями загальної теорії права та аналогіями з іншими галузями права, а під час обґрунтування того чи іншого положення, найбільш доцільним є оперування подіями та фактами, які є або зрозумілими студентам, або їм відомі.

Передбачається максимально задіяти лекційний матеріал та матеріал практичних занять.

При викладенні лекційного матеріалу, а особливо при проведенні практичних занять, рекомендується широко використовувати проблемний метод навчання задля максимальної активізації розумової діяльності студентів.

Студентам заочної форми навчання, зважаючи на невелику кількість аудиторних годин, особливу увагу слід приділити самостійному вивченню тем.

Організуючи дискусію на семінарському занятті, викладач повинен намагаться залучити до обговорення питання або проблеми якнайбільшу кількість студентів академічної групи (а не лише найактивнішу її частину). При цьому слід запобігати виникненню конфліктних ситуацій, спрямовуючи дискусію у певному конструктивному напрямі. На семінарські заняття серед іншого доцільно виносити ті правові питання, які мають практичне значення для студентів. На семінарських заняттях бажано застосовувати з навчальною метою моделювання конкретних життєвих ситуацій з певним юридичним змістом. Виступаючи з якості учасників таких ситуацій, розв'язуючи практичні завдання, оцінюючи конкретні ситуації, студенти зможуть краще засвоїти навчальний матеріал, виробити практичні навички застосування своїх правових знань.

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника і нормативних джерел.

При виникненні питань, виявлені незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагаться компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Якщо студента в процесі його самостійної роботи або аудиторних занять зацікавило певне конкретне питання або проблема, доцільно дослідити її детальніше шляхом, зокрема, виконання реферату з цієї проблематики. Написання реферату не повинно ґрунтуватись лише на матеріалі лекції або підручника, необхідно використовувати додаткову (в тому числі наукову) літературу, інформацію доступних нормативно-правових актів, публікації у періодичних виданнях тощо.

8. Рекомендована література

Базова література

1. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. 3-є вид. (До 15-річчя Конституції України і 20-ї річниці незалежності України). Упорядники І.О.Кресіна, О.В.Батанов. Відп. ред. Ю.С. Шемчушенко. – К., 2011. – 328 с.
2. Конституційне право України: Хрестоматія": Навчальний посібник / Упоред. В.С. Журавський, Ю.М. Тодика. – К.: Ін Юрс, 2004. –884 с.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Постанова ВР № 750-VІІвід 22.02.2014.
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я.Таций (голова редкол.), О.В.Петришин (відп.секретар), Ю.Г.Барабаш та ін.; Нац.акад.прав.наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х., 2011. – 1128 с.
5. Кравченко В.В. "Конституційне право України: Навчальний посібник" – К.: Атіка, 2006. – 586 с.
6. Орзих М.Ф., Крусян А.Р. Конституционное право Украины: учеб.-метод. Пособ. / М.Ф.Орзих, А.Р.Крусян. – 4-е изд., перераб. и доп. – Одесса, 2011. – 226 с.
7. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник / за заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. – 4 – вид., перероб. і доопр. — К.: Видавництво «Ліра-К», 2012. – 576 с.
8. Сов гиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. / О.В.Совгиря, Н.Г.Шукліна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К., 2012. – 544 с.
9. Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України / В.Л. Федоренко. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 616 с.
10. Фрицький О.Ф. "Конституційне право України". К.:Юрінком Інтер, 2004, – 510 с.
11. Шаптала Н.К., Задорожня Г.В. Конституційне право України: навч. посіб. / Н.К.Шаптала, Г.В.Задорожня. – Дніпропетровськ, 2012. – 472 с.
12. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник / В.М. Шаповал. – 3-тє вид., стереотипне. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 464 с.

Допоміжна література:

1. Бедрій Р.Б. "Громадянство України: конституційно-правові основи"//Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів, 2004 – 187 с.
2. Бисага Ю. "Інститут Президента в конституціях європейських країн міжвоєнного періоду"// Право. –Ужгород. – 2002. №1, –с. 24–27.
3. Бойко В. “Суддя як центральна фігура в судовій реформі”//Вісник Конституційного Суду України. –2002.-№4.
4. Борденюк В. “Концептуальні основи співвідношення функцій місцевого самоврядування з функціями держави”//Право України.-2003.-№11.
5. Борденюк В. “Місьцеве самоврядування в механізмі держави: конституційно-правовий аспект”//Право України.-2003.-№4.

6. Бородін І. "Права і свободи громадян, їх класифікація. гарантії реалізації"//Право України. – 2002. – №4. – с. 61–65.
7. Василюк С. "Конституційний механізм взаємодії законодавчої і судової влади в Україні" // Право України. – 2003. – №12. – с. 3–6.
8. Виборче право України: Навч. посіб.// Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Парламентське видавництво, 2003. –383 с.
9. Гайворонський В., Жушман В. "Виключне право українського народу визначати конституційний лад в державі" // Право України. – 2003. – №6. – с 10–11.
10. Гуренко М.М. "Теоретично–правові проблеми гарантій прав і свобод громадянина.: Монографія. –К.: НАВСУ, 2001. – 218 с.
11. Демків Р.Я. Конституційне право України: курс лекцій / Р.Я. Демків.– Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012.–332с.
12. Древель Ю.Д. "Парламентаризм у політичній системі України (політико–правовий аналіз): Монографія". – Х.: вид–во Національного університету внутрішніх справ, 2003, –280 с.
13. Журавський В. "Конституційно–правовий статус народних депутатів та їх парламентських об'єднань"// Інститут держави і права ім. В.М. Корецького– К, 2000. 64 с.
14. Журавський В.С. "Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно–правові проблеми)".К: Парламентське вид–во, 2002, –344 с.
15. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI. // Офіційний вісник України. – 2012. – №62. – Ст. 2509.
16. Закон України "Про громадянство України" від 18.01.2001 року № 2235–III//Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №13. ст. 65 із змінами і доповненнями.
17. Закон України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст. 179 із змінами і доповненнями.
18. Закон України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 16, ст. 146 із змінами і доповненнями.
19. Закон України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, №15, – ст. 232 із змінами і доповненнями.
20. Закон України "Про вибори народних депутатів України" // Відомості Верховної Ради (ВВР), – 2012, № 10–11, ст. 73 із змінами і доповненнями.
21. Закон України "Про вибори Президента України" в // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 14, ст. 81 із змінами і доповненнями.
22. Закон України "Про прокуратуру" //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015, № 2-3, ст. 12 із змінами і доповненнями.
23. Закон України від "Про органи самоорганізації населення"// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст. 254 із змінами і доповненнями.

24. Зиновьев А.В. "Конституционная ответственность"//Известия вузов. Правоведение. –2003. №4. – с. 4–16.
25. Катеренчук М. "Зміни судової системи-основа основ для України"//Народний депутат.-2005.-№5.
26. Кафарський В "Правова регламентація парламентської діяльності політичної партії"//Право України. – 2006. –№6. – с. 3–8.
27. Кафарський В. "Політичні партії і уряд. Проблеми правової регламентації в умовах політичної реформи"//Право України.–2006.–№4.
28. Кикоть А. "Міністерство–центральный орган виконавчої влади України"//Право України–2002. –№6.
29. Кикоть Г.В. "Юридичні факти в системі правовідносин" // Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006 – 19 с.
30. Коваленко А. "Органи виконавчої влади: проблеми кваліфікації"//Людини і політика. –2002.–№6.
31. Колісник В. "Конституційна реформа в контексті посилення політичної відповідальності" // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – №1. – с. 38–44.
32. Колодій А.М., Олійник А.Ю. "Права людини і громадянина в Україні. Навчальний посібник"//Міносвіти і науки України. К.: Юрінком Інтер, 2004. – 332 с.
33. Кресіна І.О. "Інститут імпичменту: порівняльний політико–правовий аналіз"–К.:Юридична думка, 2004–176 с.
34. Кресіна І.О. "Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми. Монографія"/ Інститут держави і права ім В.М. Корецького, 2003. – 368 с.
35. Кресіна І.О., Коваленко А.А., Балон С.В. "Теоретичні підходи до визначення сутності конституційно–правової відповідальності."//Інститут імпичменту: порівняльний політико–правовий аналіз. –К.: Юрид. думка, 2004. – 176 с.
36. Лелих Н. "Конституційний суд – гарант конституційного ладу в Україні" // Підприємництво, господарство і право. – 2005. №3. – с. 37–39.
37. Летнянчин Л.І. "Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики"//Національна юридична академія України. –Х., 2002. – 20 с.
38. Лінецький С. "Виборче законодавство України в умовах конституційної реформи: деякі загальнотеоретичні підходи" //Вісник Центральної виборчої комісії. –2005. –№1. –с. 74–79.
39. Любченко П.М. "Громадянське суспільство: конституційні особливості інтерпретації" // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Х.: Право, 2003. – Вип. 6. – с. 3–16.
40. Магновський І. "Конституційно–правовий статус особи (її громадянські права і свободи)"//Право України. – 2002. –№7. – с. 18–22.
41. Майданник О. "Конституційно–правова відповідальність"//Право України. 2001. – №2. – с. 92–95.

42. Мінюков А. "Система органів державної влади, що забезпечують конституційні права і свободи людини і громадянина: їх повноваження"// Право України. –2002. – №4. – с. 61–65.
43. Москвич Л.М. "Статус судді: питання теорії і практики: монографія."Х.: ІНЖЕК, 2004.
44. Павленко Р.М. "Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід"–К: Академія, 2002.
45. Пахомов І. "Конституція України і виконавча влада"//Право України.– 2002.№9.
46. Погорілко В.Ф. "Функції українського парламенту. Від нормального до реального"//Віче. –2002. – "2 –с. 17–20.
47. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. "Джерела Конституційного права України. Поняття, види і система". – Право України. – 2002. – № 3. – с. 8–16.
48. Погорілко В.Ф. "Основи конституційного ладу України" – К.: Ін Юре, 1997. 39 с.
49. Погорілко В. "Права і свободи людини і громадянина в Україні"/В. Погорілко, В. Головченко, М. Сірий/ –К.:Ін Юре. 1997. – 52 с.
50. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посібн. / М.Ф. Афанасьєва, О.В. Батанов, А.А. Єзеров та ін.; за ред. А.Р. Крусян. - О. : Фенікс, 2015. – 526 с.
51. Сількевич О. "Особливості структури норм Конституційного права" // Часопис Київського університету права. –К., 2003. – №1 – с. 10–14.
52. Степанюк О.І. "Норми конституційного права. Проблеми теорії"// Київський університет Т.Г. Шевченка. – К., 1993. – 20 с.
53. Стецюк П.Б. "Основи теорії Конституції та конституціоналізму. Частина перша: посібник для студентів". – Львів. – Астролябія, 2003. – с. 69–99.
54. Телешун С. "Державний устрій України: проблеми теорії і практики". Івано- Франківськ: Лілея – НВ, 2000.
55. Тодика О. "Роль держави у здійсненні народовладдя"//Право і суспільство–2005. – №3. – с. 14–18.
56. Тодика Ю.М. "Роль Конституції України в становленні громадянського суспільства" // Вісник Академії правових наук України. 1999. – №2. – с. 3–11.
57. Тодика О. "Конституційна реформа в Україні в аспекті народовладдя і розвитку правової системи" // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – №1. – с. 27–38.
58. Тодика О. "Співвідношення конституційного ладу і народовладдя: теорія і практика" // Вісник Академії правових наук України. 2005. – Вип. 2(41). – с. 74–82.
59. Федоренко В.Л. "Конституційне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна".–К., 2003. –188 с.
60. Фіолевський Дмитро Петрович. Адвокатура: підручник./ Д.П. Фіолевський.–3- тє вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2014. – 624 с.
61. Фрицький О.Ф. "Роль науки конституційного права України у формуванні громадянського суспільства"//Актуальні проблеми політики. – О.: Юридична література. – 2003. – Вип. 16. – с. 52–60.

62. Чистоколяний Я.В. "Конституційно–правові норми в Україні" // Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2005. – 20 с.

63. Шаповал В. "Основні характеристики конституційного права"//вісник Конституційного Суду України. –2003. –№6. –с. 60–70.

64. Шаповал В.М. "Конституція як форма (джерело) конституційного права". – Право України. – 1999. – № 6. – с. 5–10.

65. Шаповал В.М. "Конституція і виконавча влада"–К.:Юрінком Інтер,2004.

66. Шемшученко Ю., Погорілко В.Ф. "Система конституційного права як галузь права, юридичної науки, дисципліни" – Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2 (33) – 3 (34). – с. 213–214.

67. Єрмоленко В. "Щодо відмінностей між об'єктом правовідносин і об'єктом права" // Право України. 2004. – №1. – с. 136–139.

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб – сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб – сайт Кабінету Міністерств України.
3. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб – сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб – сайт Президента України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

Додаток 1

Рейтингова система оцінювання

Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

1. Відповіді (кожного студента) на семінарських заняттях по поточному лекційному матеріалу при максимальній чисельності групи – 30 осіб;
2. одну модульну контрольну роботу;
3. відповідь на заліку/екзамені.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання.

1. *Опрацювання на семінарських заняттях лекційного матеріалу*
1 семестр

Ваговий бал – 5 (г к = 5). Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $5 \text{ балів} \times 18 = 80 \text{ бали}$.

5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в лекційному матеріалі, правильно та доречно вживає юридичну термінологію.

3-4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень.

2 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу.

1 бал - відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

2 семестр

Ваговий бал – 3 ($r_k = 3$). Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $3 \text{ балів} \times 18 = 56$ бали.

Критерії оцінювання відповідей:

3 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в лекційному матеріалі, правильно та доречно вживає юридичну термінологію.

2 бали – відповідь потребує невеликих уточнень.

1 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу.

0 бал - відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

2. Модульна контрольна робота

1 семестр

Ваговий бал – 20 ($r_c = 20$).

Критерії оцінювання:

Проводиться у вигляді тестування. 1 правильна відповідь – 1 бал.

2 семестр

Складання модульної контрольної роботи на > 15 з 40 балів є умовою допуску на іспит.

3. Відповідь на заліку/екзамені

Ваговий бал R_e – 44 балів.

Екзаменаційний білет містить 3 теоретичних питання.

Критерії оцінювання відповіді на екзамені:

40-44 балів – повні відповіді на всі питання екзаменаційного білету; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі;

32-39 балів – відповіді потребують невеликих уточнень;

24-31 балів – відповіді потребують доповнень;

16-23 бали - відповідь принаймні на 2 питання екзаменаційного білету, яка потребує суттєвих доповнень;

8-15 – відповідь на 1 питання екзаменаційного білету, відповідь не по суті, вкрай обмежена відповідь;

0-7 балів – відповідь відсутня, поверхнєве володіння навчальним матеріалом.

Рейтингова шкала з кредитного модуля “Конституційне право України” складає:

$$R_D = R_c + R_e$$

$$R_D = 56 + 44 = 100$$

Оцінки (ECTS та традиційна) до залікової відомості виставляються згідно таблиці

Підсумковий рейтинг	Традиційна оцінка	
	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
95-100	A	відмінно
85-94	B	дуже добре
75-84	C	добре
65-74	D	задовільно
60-64	E	достатньо
<60	Fx	не зараховано
<40	F	недопущено

Додаток 2

Тематика для есе (заочна форма навчання)

1. Відмінність між конституційним та державним правом.
2. Загальні методи конституційного права України.
3. Відомі українські конституціоналісти.
4. Взаємовідношення системи та структури конституційного права.
5. Ознаки інститутів конституційного права.
6. Історія джерел конституційного права України.
7. Конституційний договір як джерело Конституційного права України.
8. Укази Президента України як джерело конституційного права України.
9. Писані і неписані конституції.
10. Етапи становлення конституціоналізму в Україні.
11. Преамбула Конституції України.
12. Особливості конституційно-правових відносин в Україні.
13. Народ України як основний суб'єкт конституційно-правових відносин в Україні.
14. Юридичний факт як передумова виникнення конституційно-правових відносин в Україні.
15. Україна як правова держава.
16. Україна як унітарна держава.
17. Принцип демократизму суспільства.
18. Порівняння інституту громадянства та інститут підданства.
19. Підстави втрати громадянства України.
20. Права на життя.
21. Права на участь в управлінні державними справами.
22. Права на працю.
23. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.
24. Міжнародно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні.
25. Обов'язок громадян України неухильно додержуватись Конституції та законів України.

26. Основні ознаки конституційного права України.
27. Види норм конституційного права України.
28. Мажоритарна та пропорційна виборчі системи.
29. Особливі ознаки конституційно-правової відповідальності.
30. Верховна Рада України як загальнонаціональний представницький орган.
31. Постійні комітети Верховної Ради України.
32. Бюджетно-фінансова функція Верховної Ради України.
33. Регламент Верховної Ради України.
34. Законодавча процедура.
35. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
36. Загальна характеристика інституту президента.
37. Сучасні Президенти України.
38. Вимоги до кандидатів у Президенти України.
39. Повноваження Президента України у зовнішньополітичній сфері.
40. Поняття імпичменту Президенту України.
41. Класифікація органів виконавчої влади в Україні.
42. Повноваження Кабінету Міністрів у сфері управління.
43. Персональна відповідальність Прем'єр міністра України.
44. Поняття державних комітетів України.
45. Контрольні функції місцевих органів виконавчої влади в Україні.
46. Етапи становлення Конституційного Суду України.
47. Конституційно-правовий статус судді Конституційного Суду України.
48. Функція конституційного контролю КСУ.
49. Апеляційні суди в Україні.
50. Верховний Суд.
51. Система судоустрою.
52. Поняття «територія».
53. Україна як унітарна держава.
54. Принцип народного суверенітету територіального устрою України.
55. Принцип народовладдя місцевого самоврядування в Україні.
56. Суб'єкти місцевого самоврядування в Україні.
57. Класифікація функцій місцевого самоврядування в Україні.
58. Органи місцевого самоврядування в Україні.
59. Нормативно-правові гарантії місцевого самоврядування в Україні.

Додаток 3

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Визначте поняття Конституції України.
2. Дайте характеристику правового статусу Президента України.
3. В чому полягає порядок роботи сесій Верховної Ради України.
4. Дайте характеристику ознак системи органів державної влади України.

5. Розкрийте територіальну і фінансову основу місцевого самоврядування в Україні.

6. Охарактеризуйте права та обов'язки Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

7. Розкрийте зміст поняття і ознак державного органу України.

8. Дайте характеристику установчої функції Верховної Ради України.

9. Проаналізуйте статус суддів в Україні.

10. Розкрийте зміст поняття, системи та принципів адміністративно-територіального устрою України.

11. Проаналізувати порядок обрання Президента України.

12. Дайте розгорнуту характеристику розподілу повноважень Верховної Ради України.

13. Дайте розгорнуту відповідь набуття громадянства в Україні.

14. Проаналізувати порядок обрання Президента України.

15. Дайте визначення правового статусу іноземців.

16. Назвіть основні правила в'їзду в Україну і виїзду із України іноземців.

17. Охарактеризуйте контрольну функцію Верховної Ради України.

18. В чому полягає суть, – суверенності, незалежності, демократичності, правової соціальної держави України.

19. Дайте характеристику основним правам, свободам та обов'язкам іноземців.

20. Розкрийте зміст гарантій місцевого самоврядування.

21. Дайте характеристику формі держави у відповідності до Конституції України.

22. Проаналізуйте порядок висування і реєстрації кандидатів у депутати.

23. Охарактеризуйте повноваження органів місцевого самоврядування в Україні.

24. Проаналізуйте правовий статус біженців в Україні.

25. Дайте визначення і проаналізуйте нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України.

26. Поясніть, що Ви розумієте під судовим захистом прав і свобод людини і громадянина.

27. Розкрийте зміст поняття та природи конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.

28. Проаналізуйте порядок формування Кабінету Міністрів України та дайте визначення його правового статусу.

29. Поясніть, як Ви розумієте роль Конституційного Суду України в конституційному процесі.

30. В чому полягає суть соціальних та економічних права і свободи людини і громадянина.
31. Що Ви розумієте під компетенцією Кабінету Міністрів України.
32. Охарактеризуйте роботу постійних комісій місцевих рад.
33. Охарактеризуйте політичні права і свободи людини і громадянина.
34. В чому полягає суть принципів організації і діяльності державних органів України та їх закріплення в Конституції України.
35. Поясніть основну діяльність народних депутатів України.
36. Проаналізуйте особливості прав і свобод людини і громадянина.
37. Дайте характеристику закріпленню загальних засад конституційного ладу в Конституції України.
38. Розкрийте зміст поняття «накази виборців» (поняття, організація роботи з наказами).
39. Дайте визначення поняття і класифікацію конституційних прав і свобод людини і громадянина.
40. Охарактеризуйте роботу комітетів і комісії Верховної Ради України.
41. Поясніть, як Ви розумієте поняття «конституційне подання» до Конституційного суду України.
42. Визначте і проаналізуйте принципи правового статусу людини і громадянина.
43. Розкрийте і проаналізуйте поняття та види референдумів в Україні.
44. Охарактеризуйте судову владу в Україні.
45. Визначте і проаналізуйте види конституцій.
46. Дайте визначення всеукраїнського референдуму та розкрийте його предмет, проведення, опублікування його результатів.
47. Охарактеризуйте центральну ідею конституційної реформи і основні напрямки її реалізації.
48. Проаналізуйте проблеми президентських виборів в контексті конституційної реформи.
49. Визначте і проаналізуйте оскарження рішень з питань громадянства України.
50. Розкрийте і проаналізуйте особливості статусу районних та обласних рад.
51. Дайте характеристику органу держави «Адміністрація Президента України».
52. Охарактеризуйте право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України.
53. Дайте визначення системі органів державної влади в Україні.

54. Дайте характеристику процедурі розгляду справ Конституційним судом України.
55. Поясніть, в чому полягає визнання результатів виборів.
56. Назвіть основні права і обов'язки народного депутата України у Верховній Раді України та її органах.
57. Наведіть приклади припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
58. Проаналізуйте компетентні можливості Верховної Ради України.
59. Визначте і проаналізуйте порядок внесення змін до Конституції України.
60. Визначте і проаналізуйте припинення громадянства України.
61. Дайте характеристику конституційній реформі в Україні.
62. Охарактеризуйте порядок припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.
63. Які види відповідальності в конституційному праві Ви знаєте?
64. Охарактеризуйте ознаки парламенту України.
65. Проаналізуйте конституційні принципи виборного права України.
66. Дайте визначення поняття громадянства України, охарактеризуйте його принципи.
67. Проаналізуйте конституційно-правові основи взаємовідносин Президента України з Верховною Радою України.
68. Дайте характеристику місцевому референдуму.
69. Проаналізуйте порядок формування місцевих державних адміністрацій.
70. Дайте характеристику нормативно-правовим актам Президента України та проаналізуйте їх місце в системі правових актів України.
71. Визначте і проаналізуйте поняття та види конституційних гарантій захисту та здійснення прав та свобод людини і громадянина.
72. Проаналізуйте конституційний розвиток України (історичний аспект).
73. В чому полягає компетенція Президента України.
74. Дайте характеристику депутатським групам і фракціям у Верховній Раді України (різниця, функції).
75. Дайте визначення суверенітету України та його конституційному закріпленню.
76. В чому різниця виборчого права і виборчої системи в Україні.
77. Дайте визначення поняттю «місцевого самоврядування».
78. Дайте характеристику юридичним властивостям Конституції України. Що означає - охорона Конституції України.

79. Розкрийте і проаналізуйте основні елементи правового статусу людини і громадянина.

80. Дайте характеристику керівним посадам осіб Верховної Ради України (порядок обрання, повноваження).

81. Охарактеризуйте закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України.

82. Дайте характеристику порядку усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

83. Розкрийте зміст поняття «депутатське звернення».

84. Розкрийте і проаналізуйте предмет, систему та джерела науки конституційного права.

85. Який строк повноважень народного депутата України. Наведіть приклади дострокового припинення повноважень народного депутата.

86. Охарактеризуйте повноваження виконавчих органів сільських, селищних та міських рад.

87. Визначте і проаналізуйте місце та роль конституційного права в системі національного права України.

88. Дайте визначення інституту «Адвокатура в Україні».

89. Дайте характеристику конституційно-правовому статусу Вищої ради правосуддя.

90. Охарактеризуйте систему галузі конституційного права України.

91. Визначте строки повноваження Верховної Ради України.

92. Охарактеризуйте правовий статус адміністративно-територіальних одиниць в Україні.

93. Дайте визначення поняття, системи, та джерел конституційного права України.

94. Охарактеризуйте виборне право і виборну систему в Україні.

95. Проаналізуйте конституційні основи організації і діяльності прокуратури.

96. Охарактеризуйте конституційно-правові відносини України, їх специфіку і види.

97. Дайте визначення бюджетної функції Верховної Ради України.

98. Визначте і проаналізуйте систему судових органів.

99. Дайте визначення суб'єктів та об'єктів конституційно правових відносин.

100. Дайте визначення поняття «Ради» як представницького органу місцевого самоврядування.

101. Визначте порядок призначення і проведення Всеукраїнського і місцевого референдумів.

102. Дайте характеристику конституційно-правовим нормам України, їх видам і специфіки.

103. Дайте характеристику системі місцевого самоврядування.

104. Проаналізуйте введення в дію законів та інших актів Верховної Ради України.

105. Дайте визначення поняття, предмету і методу конституційного права України.

106. Розкрийте зміст поняття «виборів», дайте характеристику їх видів за законом.

107. Проаналізуйте центральні органи виконавчої влади України: система, конституційні основи організації їх діяльності.